

Synopsis van het boek

OVER HOOP

schalige
Gids voor wereldverbeteraars

*Het verhaal van Cees Zwart
verteld aan en door Anne Pastors*

Dr. Cees Zwart (1934, Rotterdam) is raadgever, wereldverbeteraar en emeritus hoogleraar *Sociale Pedagogiek* aan de Erasmusuniversiteit van Rotterdam en emeritus hoogleraar *Organisatieontwikkeling en menselijke kwaliteit* aan Tilburg University.

Cees Zwarts levenswerk staat in het teken van het dienen van het leven en het samenleven.

Dat krijgt vorm in het begeleiden van mensen, organisaties en gemeenschappen naar een betere toekomst. De inzet is steeds 'schalig' wereld verbeteren. Schalig staat voor de schaal die bij je past, voor behapbaarheid en haalbaarheid, hoewel de lat bepaald niet te laag mag liggen.

OVER HOOP vormt in feite een synopsis van zijn levenswerk. Dat draait om de thema's vrijwording, ontwikkeling, toekomst, transformatie, gemeenschapsvorming en integriteit. Het maken en vertellen van verhalen is een beproefd middel in Cees Zwarts werk. Zijn verhalen zijn steeds op zoek naar de ware toedracht. Ze willen samenbinden en verder helpen richting een toekomst met aantrekkingskracht.

Het verhaal dat dit boek vertelt, biedt inspiratie voor iedereen die geïnteresseerd is in zingeven aan het leven en richting geven aan de toekomst van ons samenleven. Dit boek begint met een beschrijving van Cees Zwarts eigen leven om een beeld te krijgen van hoe hij tot zijn verhaal is gekomen. Welke lessen zijn daaruit te trekken? Die exercitie levert handvatten op voor iedereen die met zingeven en 'zinleven' bezig wil gaan. Dat is waar het in Deel 1: *Levensverhaal* om draait.

Deel 2: *Samenlevensverhaal* vertelt Cees Zwarts gepassioneerde versie van het verhaal dat de weg kan wijzen naar een betere wereld in deze turbulente, onzekere en lastig te duiden tijd. Zwart duidt de ontwikkelingen in de huidige tijd door ze in het ruimere kader te plaatsen, van de voorgeschiedenis en de toekomst. De turbulentie kan hij niet wegnemen. Wel weet hij raad hoe ermee om te gaan. In OVER HOOP draait het om de vraag hoe we de verandering van tijdperk kunnen beïnvloeden 'richting beter'. In essentie is het antwoord eenvoudig: via ons bewustzijn. Dat is de cruciale factor in het leven. Vertaald naar het samenleven, kan het bewustzijn een nieuw tijdperk verbeelden en mogelijk helpen maken. Dat nieuwe tijdperk noemt Zwart *de noöcratie*. Dat staat voor een mindset voor het betere samenleven; een mindset die ons kan inleiden in een ander verhaal. Dit boek wil een inspiratiebron vormen voor ieder die behoefte heeft aan een verdiepend ander verhaal voor haar of zijn leven en samenleven.

Synopsis van het boek

OVER HOOP

schalige
Gids voor wereldverbeteraars

*Het verhaal van Cees Zwart
verteld aan en door Anne Pastors*

Inhoudsopgave

Aanleiding
Inleiding & Inwijding

Deel 1: Levensverhaal

Inleiding De 'verhaallijn' van het leven
Hoofdstuk 1 Levenswandel
Hoofdstuk 2 Levensthema's
Hoofdstuk 3 Levenslessen

Deel 2: Samenlevingsverhaal

Hoofdstuk 4 Referentiekader
Hoofdstuk 5 Tijdperk met voorgeschiedenis
Hoofdstuk 6 Tijdperk op drift
Hoofdstuk 7 Tijdperk met toekomst
Hoofdstuk 8 Wending ten goede; een modus operandi

OVER HOOP gaat over het levenswerk van Cees Zwart. Daarin speelt hoop een wezenlijke rol. Hoop omschrijft hij zelf als 'de kracht die nieuw licht laat schijnen op het mogelijke, en daarmee het duister van het onmogelijke kan laten wijken, zowel in het persoonlijke leven als in het sociale leven; in het samenleven'.

Zwarts levenswerk gaat over het leven, over het organisatieleven, waar zijn werklevens, zijn promotie en zijn leerstoelen zich op richt(t)en. Het gaat ook over het omhullende samenleven waar hij boeken over schreef en collegereeksen en voordrachten aan wijdde. En steeds is in zijn levenswerk het open bewustzijn de ultieme inspiratiebron.

OVER HOOP bestaat uit de twee delen: Levensverhaal en Samenlevensverhaal.

Deel 1: Levensverhaal

Hoofdstuk 1: Levenswandel

Het eerste hoofdstuk loopt in grote stappen door Cees' leven. Het beschrijft de context die hem met zijn geboorte is aangereikt. Het beschrijft gebeurtenissen die levensbepalend voor hem zijn geweest. Het stipt de ontmoetingen aan - met mensen en inzichten - die van 'levensbelang' bleken voor zijn eigen leven, voor wat hij zeggen wil over het leven in het algemeen en over het samenleven in organisatieverband en in het bredere maatschappelijke verband. Die wezenlijke ontmoetingen in mens- of in boekvorm, zijn onlosmakelijk verbonden met zijn levenswandel. Het zijn inspiratiebronnen die de levenswandel hebben bewegwijzerd en geïnspireerd.

| 5

Zijn belangrijkste inspiratiebronnen in mens- en boekvorm

vergezeld van de boodschap die 'binnenkwam'

- Lous Schoch (jongerenpredikant):
Er is meer tussen hemel en aarde.
- Bernard Lievegoed (hoogleraar Sociale Pedagogiek, organisatieadviseur):
Ontwikkeling is een proces met een open-eind.
- Erich Neumann (psycholoog):
Emancipatie van de individuele mens was tot nu toe het voornaamste streven. De gemeenschap van vrije mensen is de volgende fase in de ontwikkelingsgang.
- Rudolf Steiner (filosoof en antroposoof):
Het draait in het leven om te worden wie je in wezen bent. Daarvoor is innerlijke vrijwording essentieel.
- Ernst Bloch (filosoof):
De toekomst komt op ons toe. De hoop is de kracht om dat actief te verwachten.
- Martin Buber (theoloog en filosoof):
Het ware sociale is het tussenmenselijke.

Hoofdstuk 2: Levensthema's

De inspiratiebronnen waren een belangrijke schakel om Zwarts levensthema's aan het licht te brengen. Levensthema's geven richting en zin aan het leven. Het zijn de snaren die je raken en de snaren die in het leven door jou bespeeld willen worden. Daarop leren spelen, vergroot de kans op beloning met levensvervulling aanzienlijk.

Cees Zwarts levensthema's en hun levensmotto's

- **Vrijwording**
Authentiek leren denken, voelen en handelen
- **Ontwikkeling**
Ongekend potentieel effectief maken
- **Toekomst**
Wat wil worden
- **Transformatie**
Bewust en zinvol omvormen
- **Gemeenschapsvorming**
Verantwoordelijkheid dragen voor wat je lief is
- **Integriteit**
Aanspreekbaar zijn op de gevolgen van je keuzes

6 |

Hoofdstuk 3: Levenslessen

Hoofdstuk 3 gaat over levenslessen. Ze zijn 'bij elkaar geleefd' door Cees maar ze kunnen ook voor anderen meer dan het proberen waard zijn. De levenslessen bieden handvatten voor bewuster leven, gericht op zingeving en 'zinleving'.

Deel 2: Samenlevensverhaal

Het Samenlevensverhaal plaatst het verhaal uit deel 1 in het ruimere perspectief van het samenleven. Dat samenleven bevindt zich in turbulente tijden en bovendien in een overgangsfase; een verandering van tijdperk. Het tijdperk dat ten einde loopt, is op drift. Dat zal weinigen ontgaan zijn. Om daar mee om te kunnen gaan, is er steeds meer behoefte aan duiding, aan een verhaal, aan een wijder perspectief om 'de driften' in te plaatsen, op weg naar een hoopvolle toekomst en een betere wereld. Dat is wat deel 2 te bieden heeft, in vijf hoofdstukken.

Hoofdstuk 4: Referentiekader

Het eerste hoofdstuk biedt een referentiekader om het vervolg van deel 2 aan op te hangen. Twee kernboodschappen daaruit:

Sociale brillen

Kijken naar het samenleven

Het sociale leven - de samenleving, het tussenmenselijke - bestaat uit drie levenssferen die samen het sociale organisme vormen. De grote idealen van de Franse Revolutie zijn hierin de werkzame krachten:

- Geestesleven of inspirerend leven > vrijheid
- Rechtsleven of omgangsleven > gelijkheid
- Economisch leven of bestaansleven > broederschap

Het samenleven bestaat uit de leefwereld en de systeemwereld:

- De leefwereld is het *spontane* sociale, de wereld van de bezielende verbanden, het hoofdpodium van het echte leven. In de leefwereld draait het om *bezieling*.
- De systeemwereld is het *geregelde* sociale. In de systeemwereld draait het om *ordening* van het sociale.

De hoofdstukken 5, 6 en 7 vertellen vervolgens het samenlevensverhaal in chronologische volgorde. Ze zijn getiteld *Tijdperk met voorgeschiedenis*, *Tijdperk op drift* en *Tijdperk met toekomst*.

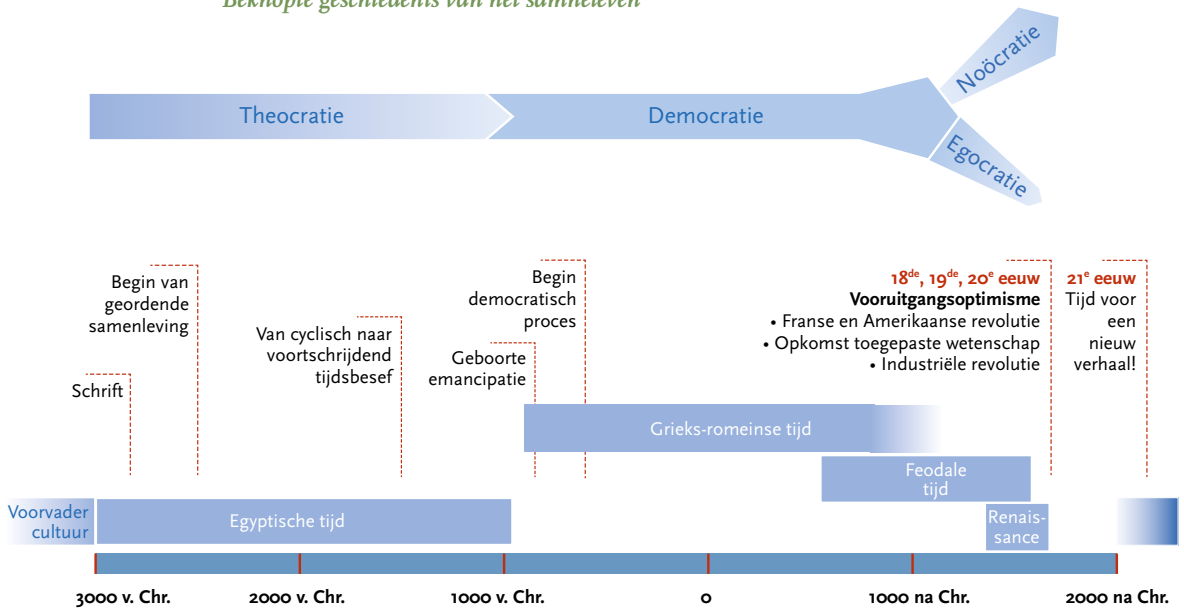
Hoofdstuk 5: Tijdperk met voorgeschiedenis

Tijdperk met voorgeschiedenis is een - per definitie - onvollledige geschiedbeschrijving van de geworden tijd. In tijdperk met voorgeschiedenis wordt in zeven-

mijlslaarzen door de geworden tijd gebanjerd, om stil te staan bij een aantal essenties en wendingen. Dit hoofdstuk loopt langs de ingeslagen paden in de mensheids- en samenlevingsontwikkeling *theocratie*, *democratie* en vervolgens langs ‘de verkeerde afslag’ *egocratie*. Het stelt een andere afslag voor die Ceas de *noöcratie* heeft gedoopt. Daarvoor is een ander bewustzijn nodig en dat is dan ook waar de noöcratie in wezen over gaat: om het ontwikkelen en laten ontkiemen van een nieuwe mindset.

Beknopte geschiedenis van het samneleven

Hoofdstuk 6: Tijdperk op drift

Tijdperk op drift duidt onze huidige tijd. In dat hoofdstuk worden hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen aan het bewustzijn van de lezer aangeboden. Dit hoofdstuk biedt een pijnlijke kijk op onze werkelijkheid. Die ‘tjidsge-wrichtspijn’ doorstaan, is nodig om de geesten rijp te maken voor iets nieuws.

Op drift-veroorzakers

Een paar voorbeelden

In het economisch leven ofwel het bestaansleven:

- Groeifetisjisme: Onuitputtelijke hebzucht
- De schuldenberg: 'Rijk' leven op de pof

In het geestesleven ofwel het inspirerende leven:

- Over vergaand specialiseren in de wetenschap: de werkelijkheid uit zijn verband gerukt
- Over het mensbeeld: de mens als overlevingsmachine

In het rechtsleven ofwel het omgangsleven:

- Over vermenging van de bovenwereld en de onderwereld: de onderwereld wast wit, de bovenwereld rijdt zwart, het grijze gebied rukt op
- Over democratie: Who cares?
- Van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving: 'uitnodigend' participeren in een dichtgemetselde bureaucratie

Hoofdstuk 7: Tijdperk met toekomst

Tijdperk met toekomst schetst een perspectief met een flinke vleug hoop; een toekomst die ook mogelijk is. Dit hoofdstuk biedt geen kant-en-klaar verhaal. Het is een inspiratiebron voor een tijdperk met toekomst, aan de hand van negen bespiegelingen die de potentie hebben om een nieuw verhaal te laten ontstaan.

| 9

Een paar inkijkjes waar het om draait in de toekomst en in hoofdstuk 7

- Om de renaissance van de menselijke waardigheid
- Om herovering van de leefwereld
- Om nieuwe elite-vorming: een hoop-elite
- Om een menswaardige update van de idealen vrijheid, gelijkheid en broederschap > vrijwording, gelijkwaardigheid en deelgenootschap
- Met een toegift-bespiegeling die laat zien dat en hoe wereld verbeteren mogelijk is > voorbeeld-wereldverbeteraars.

Hoofdstuk 8: Wending ten goede; een *modus operandi*

Wending ten goede biedt handreikingen, in feite voor het in de praktijk brengen van die toekomst die ook mogelijk is. Dit met door Zwart ontwikkelde en beproefde methoden die draaien om de noemer *Narratief navigeren*, ofwel: verhalend koerszoeken.

Het hoofdstuk biedt een inspiratiebron én een gids voor schalige wereldverbete-

raars. Dat is iedereen die verlangt naar een betere wereld en daar een schalige bijdrage aan wil leveren. 'Schalig' staat voor de schaal van betrokkenheid, van haalbaarheid, van behapbaarheid. Als we allemaal op die schaal insteken en actief zijn, verandert er echt wat. Ten goede. Als dat is wat we willen....

Narratief navigeren

Narratieve methode

Het verhaal dat de ware toedracht van de een ontwikkelingsgang toont, is heilzaam om een open 'mind' te krijgen voor de toekomst.

Daadwerkelijk idealisme

Dromen over een betere wereld en nu doen wat je aankunt.

Koerszoekend leiderschap

In turbulente tijden zoals de onze, ligt de kracht van leiderschap in het tijdig en zorgvuldig heroverwegen van de goede richting; niet in het voorspellen van resultaat.

Innerlijk kompas

Je eigen kompas *hebben* is niet verkeerd, maar je eigen kompas *zijn* is effectiever.

Integer improviseren

Ongewisheid wordt niet geholpen met plan A of plan B. Aan de orde is de moed om zonder scenario, authentiek en beweeglijk met elkaar in verbinding te blijven.

Nieuwe deugdenethiek

De gebodsethiek ('Gij zult') ligt achter ons; de verantwoordingsethiek (waar sta je voor) ligt voor ons.

Dialogisch leven

De menselijke waardigheid is gebaat met het echte, oprechte gesprek. Dat creëert de bedding voor tussenmenselijke aandacht, inter-esse (letterlijk: het tussen-zijn)

Anne Pastors (1968) is afgestudeerd in Bestuurs- en Organisationswetenschappen in Nijmegen en freelance schrijver, toekomstontwikkelaar en 'transformaatje' in de publieke sector.

In het leven en werk is Anne Pastors steeds op zoek naar inzichten en inspiratie voor het goede leven en het betere samenleven. Haar speciale interesse heeft het vraagstuk hoe het leven en het samenleven elkaar beïnvloeden en elkaar verder kunnen helpen. Op weg naar een betere wereld. Dat interessegebied is 'samenlevenskunst' gedoopt.

Anne Pastors publiceert artikelen en is auteur van het boek *Wijsheid in Pacht* (2014) over transformatie in de samenleving. In 2017 bracht zij *Transformerenderwijs* uit; een praktische handreiking bij *Wijsheid in Pacht*. Ook werkt zij graag 'verhalenderwijs' in haar opdrachten.

Het werk van Cees Zwart is al geruime tijd een grote inspiratiebron voor het leven, werk en schrijfwerk van Anne Pastors. Vandaar dat het ook niet verbazingwekkend is dat in hun eerste ontmoeting - eind 2016 - het idee werd geboren om Cees' levenswerk gezamenlijk te boek te stellen. Anne Pastors vertolkt het levenswerk van Cees Zwart in een taal die het 'verstbaar' maakt voor een breder geïnteresseerd publiek. Het boek is een synthese van Cees' liefde voor verhalen vertellen en Annes liefde voor het schrijven van een geïnspireerd verhaal.

In de zich ontwikkelende netwerksamenleving moeten we ons opnieuw tot elkaar verhouden door onszelf te blijven begrijpen. Dit boek biedt daarbij de noodzakelijke zelfreflectie en een nieuw, hoopvol perspectief op samenleven. Een mooi en belangrijk boek!

Prof. Dr. Kim Putters, Directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau

